Съфинансирано от Европейския съюз

П Р О Г Р А М А
„ОКОЛНА СРЕДА“ 2021 – 2027 г.

ПРОГРАМА ОКОЛНА СРЕДА

Проект на НСОРБ

„Модели за оптимизиране на процеса на управление на битовите отпадъци от общините в България“

финансиран по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие, по Договор № BG16FFPR002-2.001-0001-C01.

30.10.2024 г., гр. Свиленград

Такса за битови отпадъци - 01.01.2026 г.

Основи съгласно чл. 67 от ЗМДТ, които общинският съвет може да приеме за определяне на размера на ТБО са:

за услугата по *събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране и* ***за услугата*** ***по*** *третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации:*

а) индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;

б) количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;

в) брой ползватели на услугата в имота;

за услугата *по поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината:*

а) брой ползватели на услугата в имота;

б) разгъната застроена и/или незастроена площ

Цели на проекта

Основна цел: Подпомагане общините за подобряване на моделите за управление на отпадъците, за изпълнение на възложените им по закон отговорности и за постигане на целите, заложени в Националния план за управление на отпадъците (НПУО).

Конкретни цели:

- **Методическа подкрепа** за създаване необходимите условия за преминаване към определяне размера на таксата за битови отпадъци (ТБО) съгласно основите, посочени в чл. 67, ал. 8 в ЗМДТ (ДВ, бр. № 88 от 3 ноември 2017 г.);
- **Методическа подкрепа** за разработване на общински нормативни актове по управление на отпадъците и определяне на ТБО;
- **Експертна подкрепа** за определяне на финансовите източници за дейностите по управление на отпадъци;
- **Създаване на** специализиран софтуер за начисляване на ТБО

Допустими дейности по проекта

- **Дейност 1** - Анализ на състоянието;
- **Дейност 2** - Разработване на примерни модели за управление на отпадъците;
- **Дейност 3** - Разработване на специализиран софтуер за планиране и контрол на дейностите с отпадъци и начисляване на ТБО;
- **Дейност 4** – Популяризиране на примерните модели и инициране използването им от общините;
- **Дейност 5-** Подкрепа за общините, желаещи да внедрят примерните модели на своята територия;
- **Дейност 6** –Систематизиране на предложения за промени в общинската и национална нормативна уредба в сферата по управление на отпадъците;
- **Дейност 7** – Организация и управление на проекта;
- **Дейност 8** - Комуникация и видимост.

Очаквани резултати:

(1) плавно преминаване към определяне размера на ТБО с водеща основа „количество“ и прилагане на принципа „замърсителят плаща“;

(2) Повишаване обществената информираност на гражданите и бизнеса;

(3) Подобряване системите за управление на отпадъците на ниво община и усъвършенстване на организационните структури за управление на тези дейности в общините.

Дейности по проекта - Дейност 1

Цялостен анализ на съществуващата ситуация по управление на битови отпадъци *(строителни отпадъци)* **-** *за всички общини и РСУО чрез анкета-въпросник вкл.:*

- **процедурите за документиране и отчитане на количествата битови отпадъци** *(образувани, събрани, рециклирани, оползотворени и обезвредени)* ;
- **дейности по управление (***разделно събиране, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане);*
- **инфраструктура** *(налична/изграждаща се в общините и в РСУО);*
- **системите за събиране на отпадъци (***съдове, автомобили, почистване на публичните пространства и др.);*
- **приходите и разходите** за дейности по управление *(вкл. отчисленията по чл.60 и 64 от ЗУО);*
- **постигане на целите по ЗУО**;
- **общинските звената отговорни** за управление на отпадъците и определяне на ТБО;
- **контролните дейности** по поддържане чистотата и начисляване на ТБО;
- **възлагането и договорите** с оператори;
- **общинските програми и наредби** и основни предвиждания.

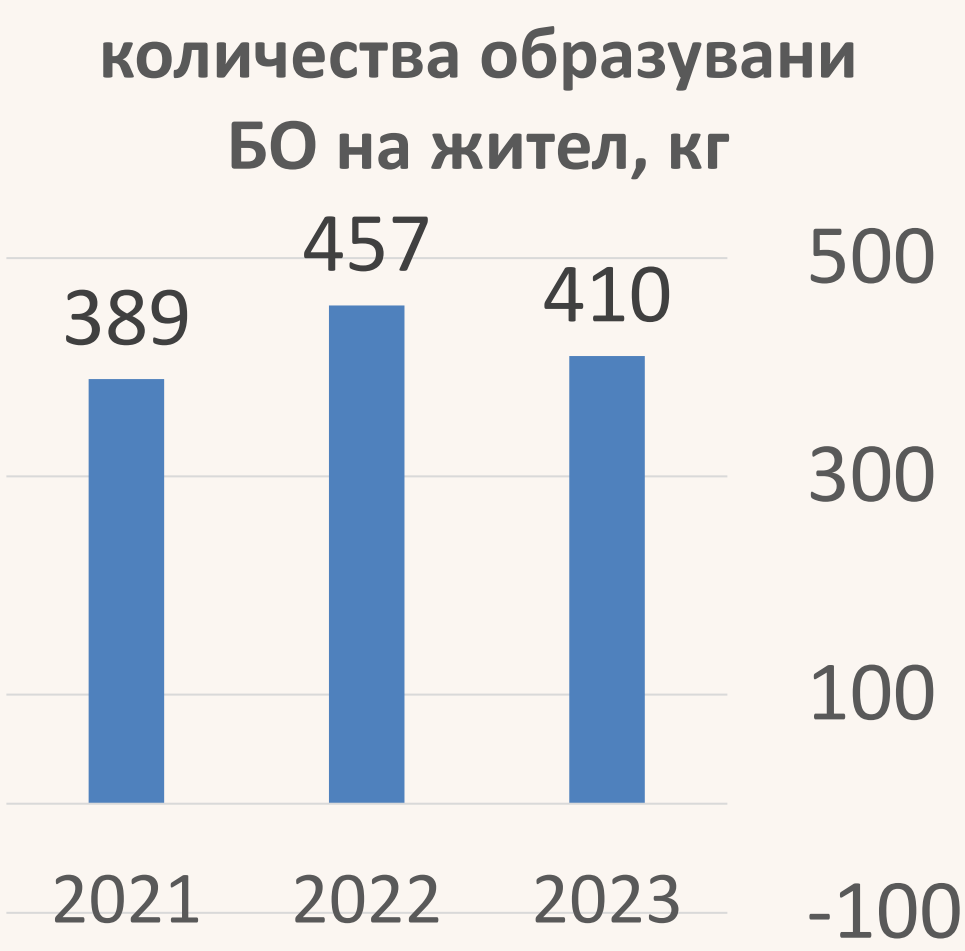
Анализ на добри практики в ЕС за заплащане на услугите по управление на отпадъците в зависимост от техния обем/количество – *силни и слаби страни.*

Дейност 1 - ИЗПЪЛНЕНИЕ

- През последните два месеца събрахме информация от общините за настоящото състояние на системите.
- На база систематизираната информация, до края на м. ноември 2024 г. ще бъде подготвен Анализ на текущата ситуация;
- Идентифициране на дефицитите и необходимостта от допълнителни инвестиции.
- Първите данни от 221 общини .....

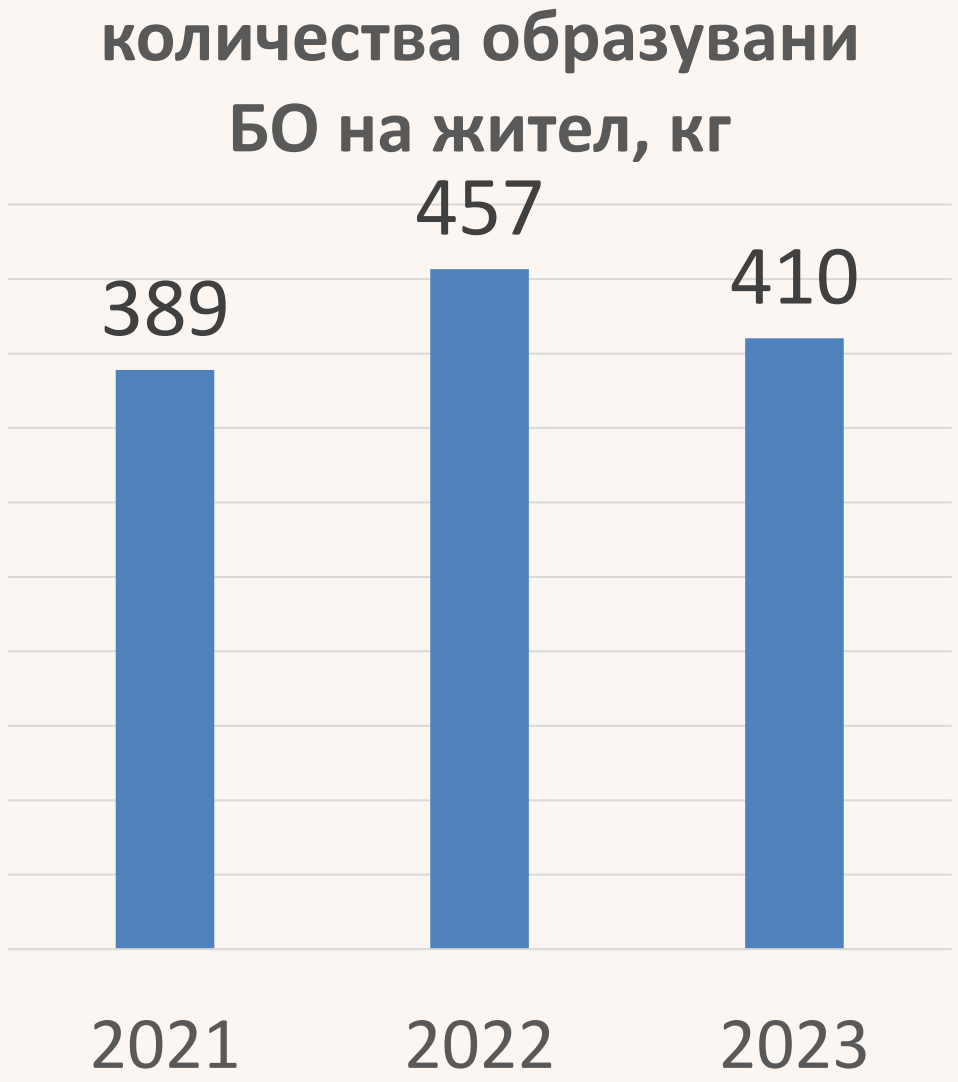
от тях 138 общини с процедури за документиране и докладване!

Количества отпадъци

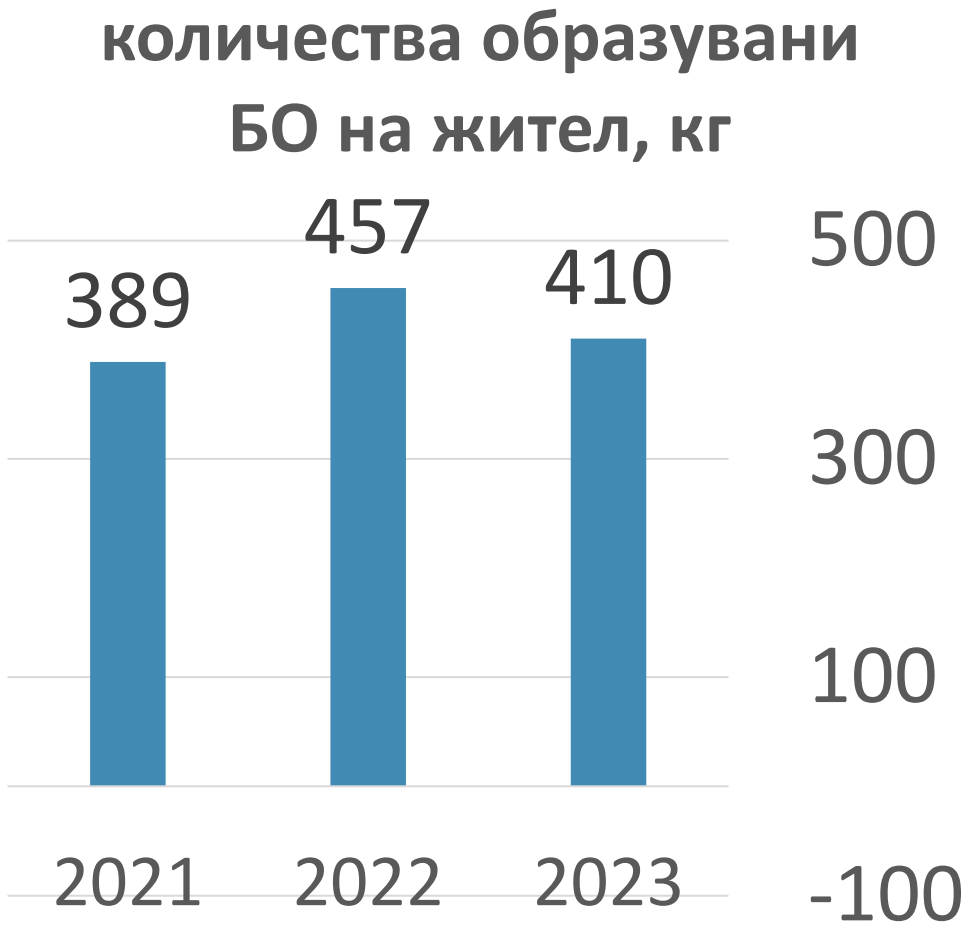

Количества отпадъци

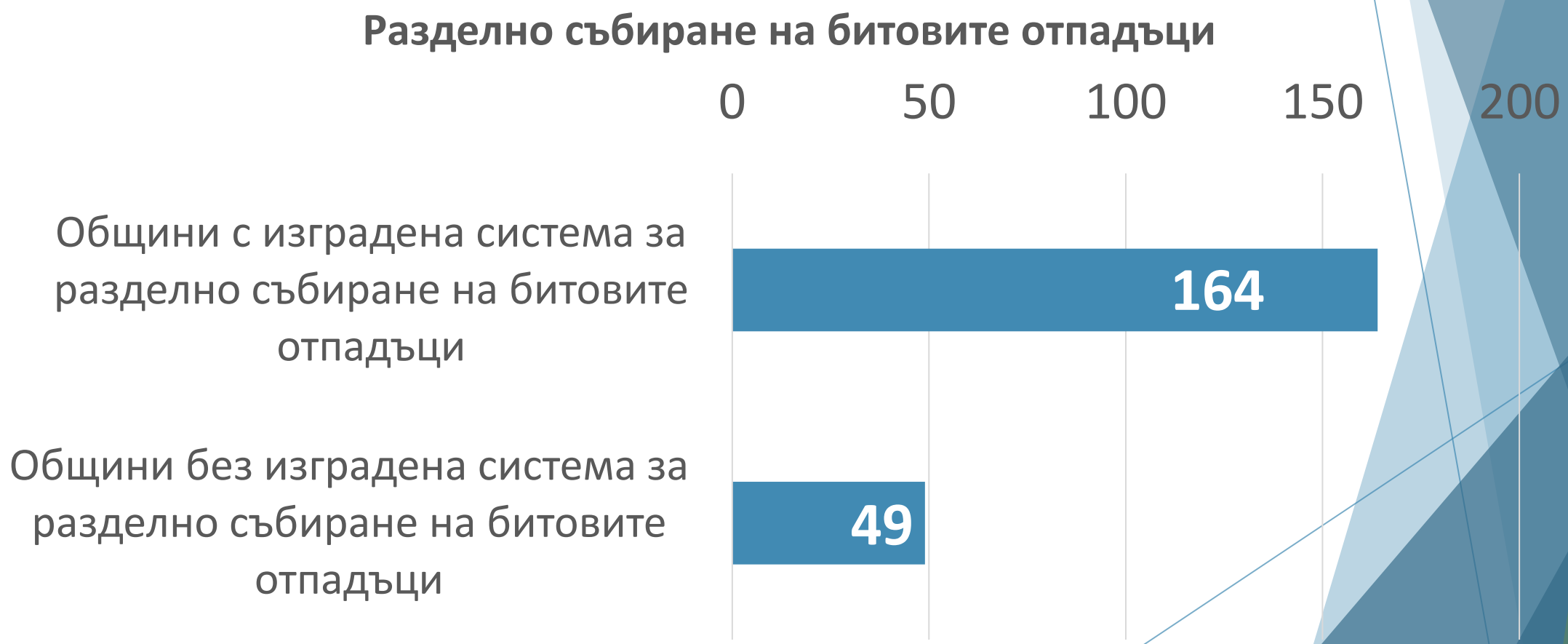

Количества отпадъци

Организация на дейностите по разделно събиране

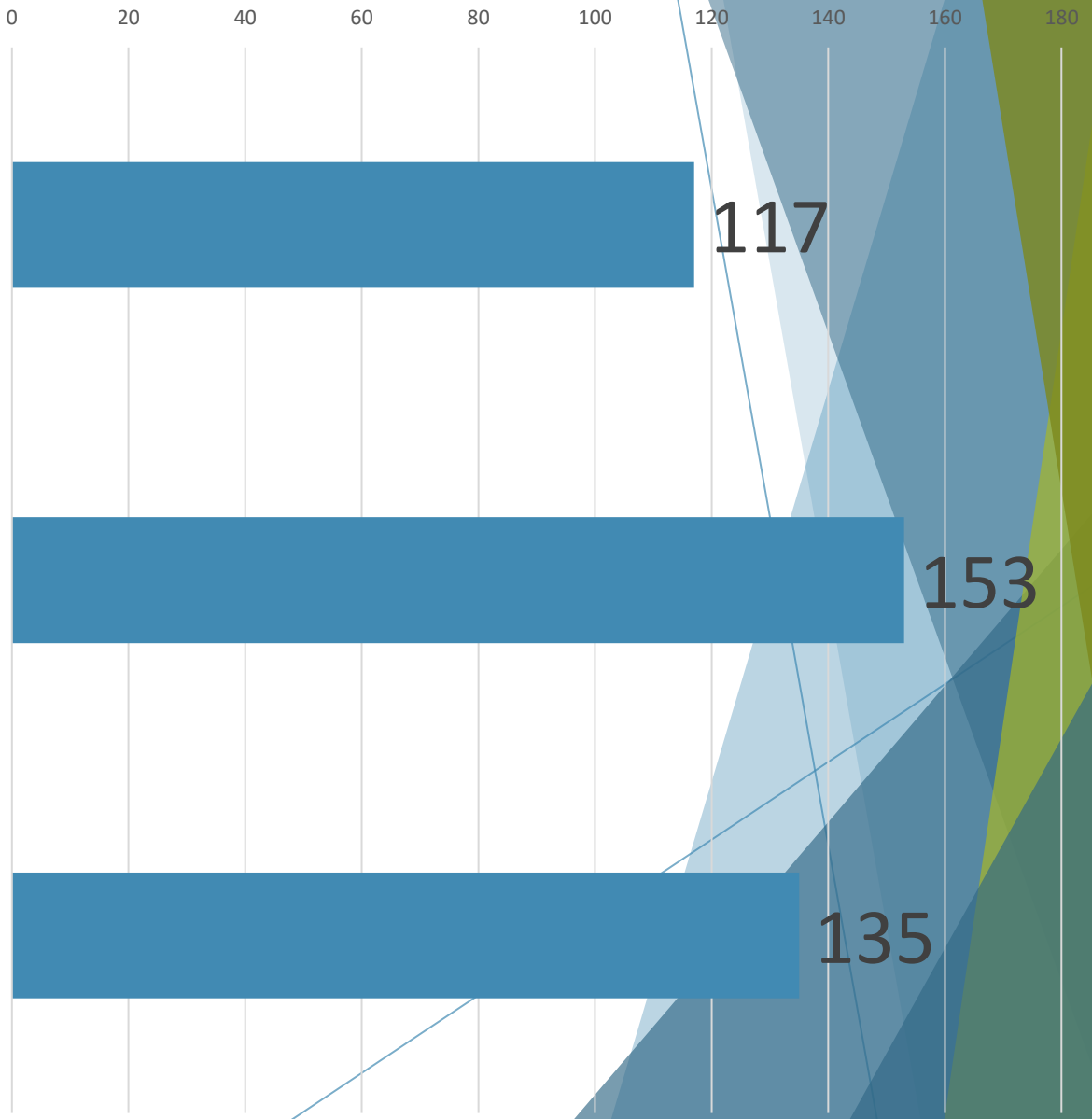

Изпълнение на целите към 2023 г.

Брой общини нямащи информация, към 2023г., какъв процент от общото тегло на хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинства и подобни отпадъци от други източници са били подготовени за повторна употреба и рециклирани

Брой общини нямащи информация, към 2023г., какъв процент от общото количество на биоразградими битови отпадъци са били депонирани

Брой общини нямащи информация, към 2023г., какъв процент от общото тегло на битови отпадъци са били подготовени за повторна употреба и рециклирани

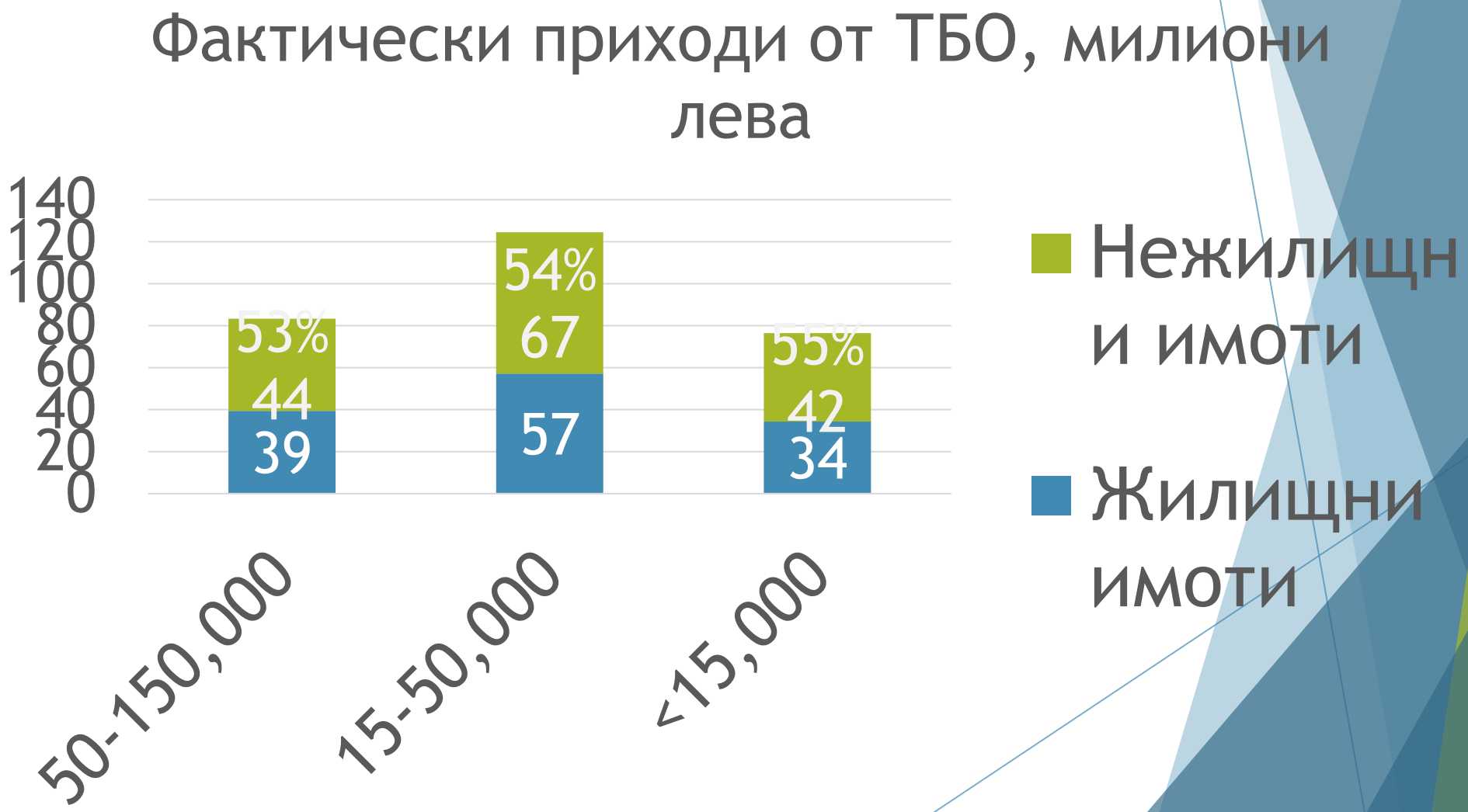

Планирани разходи за дейности с отпадъци

Фактически приходи от ТБО

- **Данни от 192 общини с население 3.1 милиона жители**

Разходи за тон събрани отпадъци

Основни предизвикателства

01.

Изпълнение на цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране; промяна в начина на събиране на отпадъците и изграждане на нова инфраструктура

02.

Промяна в организацията на дейностите по отпадъци и регионалното сътрудничество, при недостатъчен административен капацитет

03.

Оптимизация на разходите за дейности с отпадъци, намаляване на приходите от юридически лица и повишаване ТБО за домакинствата

Промени за законодателството и политиките на ЕС

04.

Промени в начина на финансиране и заплащане на услугите по управление на отпадъци

05.

Как Организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци да допринасят за изпълнение на общинските цели

06.

Осигуряване на плавен преход от съществуващата система

Търсене на възможни решения

01. Отнасяне на съдовете за събиране на отпадъци към конкретен имот/сграда

02. Постоянна и променлива компонента на таксата. Отделяне разходите за поддържане чистота на населените места

03. Промяна в задължените лица за заплащане на таксата – имот, сграда, етажна собственост

04. Оптимизация на структурата на разходите

05. Промяна в структурата на таксата и предоставяне стимули за разделно събиране. Необходимо ли е отделните компоненти на таксата да бъдат разходно ориентирани? Кръстосано субсидиране между отделните компоненти

06. Задължение за осигуряване на съдове за отпадъци и площадка за тяхното разполагане

07. Как да бъдат използвани средствата от отчисления

08. Преход от съществуващата система и паралелно прилагане на различни модели за събиране

09. Промяна в начина на отчитане, докладване и контрол.

Дейности по проекта - Дейност 2 (1)

Д2- Част 1 - Разработване на примерни модели за събиране, позволяващи измерване на обема и/или количеството на събраните битови отпадъци - *в зависимост от типа населеното място и вида застрояване.*

Моделите ще бъдат изготвени най-малко за следните 8 типови зони:

1) Градски зони с високо строителство
2) Градски зони с ниско застрояване и еднофамилни къщи
3) Градски зони със смесено застрояване
4) Централна градска част в големите градове
5) Малки населени места с фамилни къщи
6) Вилни зони
7) Курортни селища
8) Индустриални зони/паркове, ползващи общинска система за управление на отпадъците

Моделите трябва да позволяват:

- **планиране на дейностите** по събиране/транспортиране на отпадъци, в зависимост от населението и типови зони.
- **измерване на обема и/или количеството** на събраните отпадъци и отнасяне на данните към отделно домакинство, сграда и/или съд за отпадъци.
- **изчислителни модели** за прогнозиране количествата на образуваните отпадъци и определяне на съдовете за събиране и специализираните автомобили *(в т.ч. и възможности за ползване на съществуваща техника и съдове чрез модификация)*, оценка на разходите за прилагане на разглежданата система и др.

Дейности по проекта - Дейност 2 (2)

Д2- Част 2 - Изготвяне на насоки и препоръки за управление на отпадъците в зависимост от констатираните дефицити и основни предизвикателства - обхващащи следните теми:

- въвеждане на **системи за финансиране** на дейностите в зависимост от техния обем/количество, отчитащи приложимите модели за събиране на отпадъците;
- **предотвратяване образуването** на отпадъци според специфичните зони;
- необходимата **техническа инфраструктура** за събиране (разделно), третиране, и оползотворяване на битови отпадъците на ниво община, РСУО и национално ниво за постигането на целите за разделно събиране/депониране до 2040 г.;
- **оптимална организационна** структура според големината на община;
- система от **стимули и санкции** в подкрепа на предотвратяване образуването на отпадъци;
- вътрешни **процедури за отчитане** на количествата отпадъци, вкл. мониторинг и наблюдение;
- **подобряване на взаимодействието** между общините и организациите за оползотворяване на отпадъци;
- **привличане частния сектор** при предоставянето на услуги (примерни условия за възлагани, изпълнение, контрол и отчитане на изпълнението на дейности);
- **информационни кампании** за въвеждане на новите системи за събиране и начисляване на ТБО

Дейности по проекта - Дейност 3

Д3: Разработване на специализиран софтуер за планиране и контрол на дейностите с отпадъци и начисляване на ТБО.

Разработване на интерактивен уеб-базиран модел за **планиране на услугите** за управление на отпадъците и **изчисляване на ТБО** за избраните модели за управление на отпадъци, изготвени в рамките на Дейност 2.

Софтуерът трябва да:

- предоставя прогнози за генерирането количество и състава на отпадъците;
- позволява моделиране на различни технически алтернативи за предоставяне на услуги;
- изчислява пълните разходи на системите за управление на отпадъците;
- подпомага изчисляването на ТБО за избраната система за управление на отпадъци.

Дейности по проекта - Дейност 4

Д4: Популяризиране на примерните модели и инициране използването им от общините

- **представяне на национални и регионални форуми** - Общо събрание на НСОРБ, тематични форуми на кметове и председатели на общински съвети, национална среща на финансистите и на експертите по околна среда от общините, заседания на постоянни комисии и др.
  - *представяне на резултатите от анализите и възможностите на софтуерно приложение под формата на презентация.*
  - *време за въпроси от страна на участниците и даване на отговори от страна на изпълнители.*
- **публикуване** на интернет-страницата на НСОРБ;
- отпечатване и разпространяване под формата на общ Наръчник.

Дейности по проекта - Дейност 5

Д5: Подкрепа за общините, желаещи да внедрят примерните модели на своя територия

- Оказване на експертна подкрепа на място във всяка община, желаеща да приложи разработените модели на своя територия *(минимален брои - 70 общини);*
- По предварителна заявка на общините *(декларация предоставена от общината при стартиране на проекта);*
  - ✓ **Събиране на данните за уеб-базирания софтуер (Дейност 3).** *Образец на формуляр за събиране на данни за всяка община, заявила желание за прилагане на моделите.*
  - ✓ **Въвеждане на данните в софтуера.** *Събраните данни се обработват и въвеждат на място в общината в софтуерното приложение с цел планиране на дейностите и изчисляване на ТБО.*
  - ✓ **Представяне на резултатите от обработените данни на общината.** *Предоставят се и указания за бъдещото ползване на софтуера.*
- **Индивидуална експертна подкрепа** – според потребностите на заявилата община (за реализация на цялостния модел или само на обособени негови части).
- **НСОРБ с ангажимент** за мониторинг на резултатите от внедряване на моделите в общините.

Дейности по проекта - Дейност 6

Д6: Систематизиране на предложения за промени в общинската и национална нормативна уредба в сферата по управление на отпадъците.

В резултат на подготвените анализи и модели, практическото им приложение в 70-те общини, както и на база изводите от проведените дискусионни форуми, ще бъдат систематизирани предложения за:

- промени в нормативната уредба:
  - Закон за управление на отпадъците (ЗУО);
  - Наредби издавани от МОСВ;
  - Указания, насоки и др.
- подобряване на организацията и координацията между отговорни институции;
- НСОРБ ще ги представи на компетентните държавни институции;
- За подобряване на местната нормативна уредба - обучения, издания и т.н.

- **Разработване на проект на общинска Наредба** за управление на отпадъците (вкл. варианти за определяне на размера на ТБО на обем/количество).

Благодаря за Вашето внимание!